

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
Félévre 3 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 frt 50 kr.

Lelkészeknek és segédlelkészeknek, tanítóknak, kisebb fizetésű hivatalnokoknak és tanulóknak negyedévre 1 frt

Egyes szám ára 12 kr.

KORUNK

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS ISMERETTERJESZTŐ HETILAP.

A MAGYARORSZÁGI KATHOLIKUS LEGÉNY-EGYLETEK KÖZLÖNYE.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAPON.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
IV. szarka-utca 5. szám

Kéziratok nem adatkak vissza.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Kador Sándor.

Előfizetési felhívás!

Azon reményben, hogy igaz törekvésünk, melylyel szent vallásunknak, hazánkunk szolgálni iparkodunk és eddig is teljes erőnkéből törekedtünk, felbátorít és feljogosít bennünket önértzetünk tisztasága által, hogy lapunkat m. t. olvasóink pártfogásába továbbra is ajánljuk.

A kath. legény-egyletek ügye korántsem olyan, melyet halogatnunk szabadna.

A munkások ügye az, amelyre az áradat legjobban feni fogát, ők képezik a nemzet testét, erejét: ne hagyjuk megtörni, elkábitani és félrevezetni továbbra is őket a modern szenyirodalom termékei által, ne sajnáljuk az áldozatot, melyet talán hoznak, ha oly olvasmány adhatását segítik elő, mely nemcsak mulattat, hanem tanít és oktat; mely utmutatóként akad kezébe sok olyannak aki keresi ugyan a jót, de nem tudja hol találja azt föl!

A lapot igyekezni fogunk mindinkább élénkebbé tenni, ez okból az országos kiállításról hetenkint levélalakban tudósítást, utbaigazításokat és szívélyes tanácsokat adunk m. t. olvasóinknak, hogy a bizonyára számos visszaélések ellen megvédhessék magukat.

Előfizetési árak.

Egész évre 6 frt, fél évre 3 frt, negyed évre 1 frt 50 kr.

Lelkészeknek és segédlelkészeknek, néptanítóknak, kisebb fizetésű hivatalnokoknak és tanulóknak: egész évre 4 frt, félévre 2 frt.

A főtisztelendő urak intentióval egész évre erga sacra 20, is fizethetnek elő. Az intentiókat főt. Wayand Géza bpesti segédlelkész, belmunkatársunk szíves kezelni.

Kador Sándor,

felelős szerkesztő és kiadótulajdonos.

Munkatársak:

Ifj. *Abrányi Kornél, Baross Gyula, főt. Cseörghé Aladár, főt. Kántor Lajos, főt. dr. Kanyurszky György, főt. Klement Alajos, Király Kálmán, főt. Lázár Virgil, főt. Lehmann Ágoston, Luby Sándor, Mikszáth Kálmán, Munkácsy Kálmán, főt. Némethy Lajos, Peré-*

nyi Kálmán, Peskó Lajos, Reviczky Gyula, főt. Razel József, főt. Rosty Kálmán, dr. Schiener Aladár, Szepessi Ferencz, dr. Sziklay János, gr. Teleki Sándor, Tomor Ferencz, főt. Wayand Géza, dr. Várady Antal, főt. Zemanics István.

Mutatványszámmal szívesen szolgál ingyen kiadóhivatalunk.

Öt előfizető gyűjtése után tiszteletpéldány jár.

Azon t. cz. olvasóinkat a kiknek előfizetésük lejár, vagy előfizetéseiket eddig még be nem küldték, a lap rendes szétküldése tekintetéből nagyon kérjük, hogy azt minél előbb beküldeni illetőleg megújítani szívesek legyenek

A „Korunk“ szerkesztősége és kiadóhivatala.

Felvilágosodott vakság.

A rémdrámák gyors egymásutánja már alig izgatja az emberiséget; a bűntények lajstromát egész közönnyel tesszük el kezünkéből, egész természetesen találva a dolgot. Ha összehasonlítjuk a régi hirlapokat a mostaniakkal, mily rémes különbség!

Egész világesemény egy öngyilkosság, ma világesemény egy nap öngyilkosság nélkül.

A borzalmas tettek tömkelege már a könnyű vérű hirlapírókat is egy kissé bántja ugyan, de csak annyira, hogy nem átalják elővenni a jó ideig divatból kiment szót, az erkölcsöt. Erkölcsről irnak, azt kötik az emberek szívére.

Házat akarnak építeni alap nélkül! Azt felejtik el, vagy nem tudják vagy inkább talán nem akarják tudni, hogy erkölcs vallás nélkül nem képzelhető.

Erkölc vallás nélkül?

Igen talán úgy mint ők teszik, az egyik felén a hirlapnak de sokszor ugyan azon az oldalon szó van az erkölcsről — és mellette a legerkölcstelenebb módon van profanisálva kigúnyolva az.

Vagy, midőn a hirlapok a legpiszkosabb dolgot a legszebb színekkel ecsetelik, azt tetszetős alakba öntve az olvasóknak mint valami, szépet, jót tárják elé.

Bizony bizony legfőbb ideje, hogy ne csak a vallás erkölcsi lapok, hanem az ugynevezett világi lapok is felvegyék az erkölcs terjesztését. Törjék meg az olvasó közönség romlott izlését, pikáns, léhaságok helyett a helyzet komolyságához illően fogják fel hivatásukat — mely nem kiadók gazdagodása hanem a haza szolgálata, polgártársaik szellemi és anyagi jólétének előmozdítása. Felvilágosultságuk melyet mindig oly nagy garral hirdetnek — a vaksággal párosult lesz ha szégyenlik tollukkal az örökké igaz, és egyedül boldogító vallást és igaz erkölcsöt szolgálni . . .

Ha nincs idejük, alkalmuk vagy jóakaratom azoknak akik a vallást, miniszükségtelen valamit tekintik, annak igaz és szükséges voltáról meggyőződni, okuljanak a nagy férfiak példáján.

Hazánk nagy embereiről akik a válást nem csupán szükségesnek tartották, talán csupán a népnek, hanem maguk is annak törvényei szerint éltek . . .

Olvashatták, most legujabban is, hogy a nagy Bismark, akinek szellemessége és nagy tudománya előtt mindenki meghajol — meghajolni Ura, Teremtője előtt, azt imádni és vallása törvényei szerint élni nem restel, sőt szükségesnek találja.

Az álműveltség, tudakosság átka az, mely kiszorítja a vallást, Istent néptünk szívéből, lelkéből.

Jólehet fel tudjuk fogni, hogy a rohamosan növekedő tudomány és a vele járó civilisatio az emberek gyenge szemét elkápráztatja, hogy jelenleg az átmeneti korszakot éljük, melyben mint az ifju midőn először érzi szabadon magát, midőn először látja megnyitni maga előtt az élet utait — az áradat tarka képétől elvakítva, jó szülei tanítását feledve — azokat ódonnak tartva elfeledkezik szívében lakozó jobb érzelmekről, jó tanításokról mindenről — és modern emberré akar válni erőnek erejével.

Valóban a komolyan és higgadtan gondolkozó előtt, ha a társadalom örült törekvéseit, tervezetéseit és működését tekinti, lehetetlen hogy ne tekintse azt úgy mint az egyszeri négert, mely először van civilizált ruhában.

Nem jól érzi magát benne, hiányzik

valamije — természetessége — de azért a tőkör előtt tetszeleg és tūri szenved, ha szokatlan feszes ruhájában, cipőjében orra is esik.

Ilyen a társadalom nem tudja mit csináljon zsenge vivmányával — amit tudományak nevez — a helyett, hogy azt hasznosan felhasználna — azt az ellen intézi, akitől nyerte, Urától, Istentől.

Ne nézzük tehát továbbra is tétlen az elkáprázott társadalmat, ne veszélyeztessük testvéreink boldogságát.

Csak roszakarat és piszkos önzés volna az mely a mostani irányt továbbra is engedné haladni!

Kador Sándor

Kath. legényegyleti ügyek.

Hetek multak, hogy már nem hozhatunk tudósítást a kath. legényegyleti életéről.

Amennyire helyünk megengedi, elfogjuk mondani röviden a fontosabb eseményeket: A pesti kath. legényegyleti ház javára örömmel látjuk a nagylelkű adakozásokat befolyt, alig van hét, hogy ne gyűlne valami össze. Legujabban Császka György szepesi püspök ő exciája és Zichy Ferencz gróf adományoztak 100—100 frt. Az első magy. általános biztositó társaság 50 frtot a budai kath. legényegylet 20 frttal járultak a nemes és valóban áldásos cél eléréséhez.

A budai kath. legényegylet is nagy tevékenységet fejtett ki. Megtartotta közgyűlését, melyen főtt. Lehmann Ágoston lelkes beszédet tartott, melyet nagy sajnálkozással nem adhattunk. Ezen közgyűlésen lett lapunk szerkesztője tiszteletbeli taggá is választva.

Több érdekes és tanulságos felolvasás is tartatott. Nem feledhetünk meg Brückner Ferencz urról sem a bécsi Heindl-féle egyházi szerek műintézetének tagjáról, aki mint a bécsi kath. legényegylet t. tagja magyarországi útjában Budapesten is időzött. Ezen önzetlen és lelkes férfiú mint buzgó katolikus, a legényegyletek ügyét szíven hordva a budai kath. legényegylet leendő háza javára két búvész-előadást tartott. Mindkét előadás fényesen sikerült, és megvalljuk, hogy a legnagyobb igényeket is kielégíté. Mindkét előadás a terem túl volt tömve, ott láttuk Maszlaghy prépostot, Weninger atyát, főtt. Cseörgheő Aladárt hit-tanárt, stb. Isten fizesse meg a buzgó férfiú fáradozását! A budai kath. legényegylet tagjai valóban megőrzik az egylet szellemét. Templomi szolgálatokat teljesítenek, énekkaruk oly kitűnően szervezett, hogy nagyszabású zenés miséket is tarthatnak.

Örömmel vettük tudomásul, hogy a Győr egyházmegyében létező kath. legényegyletek az országos kiállításra műdarabokat fognak küldeni. Költségük fedezésére Zalka János győri püspök ő exciája minden egylet részére 50-50 frtot szavazott meg.

Gondviselészterűnek találjuk, midőn a kath. legényegyletek kitűnő intézménye mindinkább talajra talál hazánkban is.

Igy Szabadkán is kath. legényegylet van alakulóban. Dunaföldváron pedig már is megalakult. Lélekemelő volt megnyitása az egyletnek.

A harangok épen megszólaltak, és hir-

dették a Megváltó feltámadását, midőn főtt. Lehmann Ágoston a budai legényegylet elnökével, Paczóna Antal a buda t. cz. rendezőjével Dunaföldvárra érkezünk. Tóbeli József ur szives házigazdánk, a kinek lelkes és valóban buzgó tevékenységének köszönhető az egylet megalakulása, az egylet jelvényekkel feldíszített tagjaival a parton fogadott bennünket. Legelső kötelességünknek tartottuk, hogy Nagy János apát, plébános ő nagyságánál tisztelegjünk, a ki igaz magyar szívéllyességgel fogadott mindnyájunkat.

De szóljon a M. Á. tudósítása bővebben:

Dunaföldvártt folyó hó 5-én a katolikus legényegylet megalakulása a városi polgárok élénk részvéte mellett ment végbe. Az ülést, mely az iskola termében tartatott meg, nagys. és főtt. Nagy János helybeli apát-plébános, mint az egylet elnöke, üdvözlő beszéddel nyitotta meg. — Ezután főtt. Lehmann Ágoston ur mini a budai kath. legényegylet elnöke, a ki ez ülésre az elnökség által hivatott meg, igen tartalomdús beszében fejtegette a kath. legényegyletek célját, melynek végeztével a termet zsufolásig megtöltött iparosság zajos éljenzésben tört ki, Kador Sándor ur a kath. legényegylet közlönyének a „Korunk“-nak szerkesztője a társadalom rohamos hanyatlását ecsetelte, melynek főokául a vallástalanságot mondja s felhívja a jelenlevőket, tömörülni azon zászló köré, melyen fő jelszóként a „vallásosság és erény“ tündökölnek. Majd Paczóna Antal ur a budai kath. legényegylet rendezője a kath. legényegyletek belserveszteréről, munkabeszteréséről, illetve a szükséges tanszerek és társasjátékok beszerzési módjáról értekezett, mely után Tóbeli József az egylet alelnöke és alapítója bejelenti, hogy az egylet már a mai megalakulásánál 26 rendes és 46 pártoló tagot számlál. Végül az elnök megköszöni a vendégek szives fáradozását, akik Budapestről ez ügyben jelentek meg s az ülést azon edes reményben oszlatja fel, hogy a dunaföldvári katolikus legényegylet az iparosok oly élénk részvéte mellett, a melyet ez alkalommal tanusítottak, rövid időn fel fog virágozni. Az ülés végeztével az egylet elnöksége a pécsi püspök ő excellenciája atyai áldását az egyletre sürgönyileg kérte, valamint dr. Gruscha Antal bécsi tábori püspök ő méltóságát, mint az ausztria-magyarországi kath. legényegyletek központi elnökét, az egylet megalakulásáról szintén sürgöny útján értesítette.

A „Szabadság“ szintén örömhirt közöl:

„A kath. legényegylet köréből. A „kath. legényegylet“ tagjai testületileg a husvéti szent gyónás és áldozásban részesültek. Eljen a vallásos fiatalság! — Koncsek Katica k. a. a husvéti szent ünnepek alkalmából a kath. legényegylet zászlójára egy diszes koszorut ajándékozni kegyeskedett; fogadja köszönetünket. Az egyleti elnökség“

A midőn tudósításunkat befejezzük, ujjolag felszólítjuk a nagyságos és főtisztelendő elnök urakat, hogy sziveskedjenek b. tudósításaikat lapunkhoz beküldeni, a lapot pedig az egyleten kívül a tagok és pártoló tagok közt terjeszteni.

Szemük előtt az lebegjen, hogy mindent mindnyájunkért!

Válasz-uton.

Tudjátok-e mit tesz lemondani?
Lemondani, midőn még kebleink
Kecsegtető reménnyel s álmaink
Csábos szava varázsvesszővel int, —
Lemondani éltünk varázsíról?

Midőn még hó szív dobban kebledben,
S merész képzelmed vést nem ismeri,
Ha még csalódás nem rontá álmod,
Még alszanak jövődnek mennykövi, —
Lemondani fényes álmakról?

Midőn fáradhatlan képzelmednek
Utján Mózes tüzoszlopa lángol.
S midőn kétes jövőd varázs színben
Tünteti föl a leplező fátyol:
Lemondani jövődöd bájról?

Lemondani reményről oly korban,
Mikor még nincs szép és nagy gondolat,
Melynél a tüzes, ifju képzelem
Még szebb, — nagyobbakat nem gondolhat:

S alkot magának szebb világokat?

Vagy tudjátok mit tesz lemondani
A késő kor csalódásairól,
Midőn már az örömpoharától
A száj keserűen tova fordul, —
És kész lemondani a fájdalom?

Midőn tapasztalat sebet nyögöd,
Mely éted szép virágit tépte le,
Midőn a keserű csalódáson
Kebled keservesb sorsra ébred, —
S a barna fűrt ősz színbe elvegyül:

Oh mi nehéz mindig — lemondani;
De, ha mégis választnod kellene
Lemondanál-e ifju vágyidról,
Hogy a csalódásnak állj ellene:
Lemondanál-e szép reményidről?

Mint Herkules válasz-uton vagyok,
Jobb és bal ösvény csalva hívogat,
Egyik nem ígér kellemet, de célt,
A más pedig örömpoharakat,
S hazudik szebb jövőt lepel alatt.

Kétes világ dereng-borong felém,
Megyek, nem is tudom merre-hová?
De biztos kéz vezet a cél felé.
Csáb és varázs maradtanak tova —
S e biztos kéz: szeretet hit s remény!

Kisfalud, 1885 február 12-én

Kornis Béla.

Ismét gyilkosság.

Társadalmi viszonyaink korhadtt voltát semmi sem igazolja inkább, mint ama borzadályos büntények minduntalani ismétlése, melyeknek szemtanui vagyunk.

Ime a lefolyt szent hétnek csütörtökjén, tebat a magábaszállás, vezeklés napján: a főváros egyik legnépesebb utcája és házá-

ban, fényes nappal, vadállati kajánsággal párosult rablógyilkosság történik.

Nem foglalkozunk ez idegrázó, borzalmas gyilkosság leírásával; csupán azt jegyezzük meg, hogy a fővárosi rendőrség új aerája bizalomgerjesztően kezdődik. emberül tette az meg kötelességét, 23 óra alatt ke- zítve kézre az aljas gyilkost.

Előttünk más szempontok állanak, — az okozatok után kutatunk mi e borzalmas esetben is.

Ama boldogtalan lények egyikét látjuk egyrészt, ki mint nő, a fertelem ellensúlyozására, nem birt lelkében elég erős tartalé- kot: ki önmagát bocsájtá áruba! —

Egyike azon számtalanoknak, kiket elítélnek.

Igazságos e mindenkor az ily ítélet, avagy inkább szánalomra méltók-e azon te- remtések, — ki mondja meg?

Hiszen nem ritkán más lelkét terheli az ily boldogtalan nő büne; — ama csábítót sújtja ez, ki mindent kiaknázó színlelő aljasággal ejté először törbe a szerencsétlent és célt érve, — eltaszítja magától azt.

Avagy hányszor kergetett már a nyomor szegény nőt a gyalázat örvényébe, mid- dőn beteg szüleinek az életmentő gyógyszer megszerezhetéseért kellett önmagát feláldoz- nia, mert nem akadt férfiú ki másként se- gitett volna.

Nem irunk apotheozist a bűnnek, de való igaz, hogy nem mindig önként választák e szerencsétlenek életük gyalázatos útját s eem egy érdemi a szánalmat inkább, sem- mint az ítéletet; lenne csak megmentésre, segítségre készen álló kéz és bizonyára kö- zülök többeket lehetne az erény útjára te- relni.

De hol van a jótékonyság ily nemére az áldozó; — hiszen ezért nem kürtöltet- hetjük a lapokban nevünket!

Másrészt a gyilkost látjuk, ki jó neve- lésben részesült ifju.

Léhává lett s midőn 8000 frtnyi örök- ségét két hó alatt eltékozolta, s nem volt mit ennie, rablógyilkossá lett. —

Ennyire sodor a léhaság!

Elszorul a szív, de ki kell mondanunk a szigorú szót, azt, hogy napjainkban a lé- h a s á g jellemvonásává lett divatos férfaink- nak; hiszen lépten nyomon látjuk, hogy fia- tal embereink csakis tetszetős külsejükbe bizva, eszük s szívüket kopáron hagyják, nőt igyekeznek elámitani, kit — ha kell — nejüké is tesznek: hogy vagyonán avagy ennek hiányában keresetén élőködjenek — divatos életcél náluk: a nőt kedvteléseik rabszolganőjévé, — eszközzé tenni.

Nem tulzunk, midőn kimondjuk, hogy divatos férfaink legnagyobb része ilyen.

Megszüntetni e bajt nem egyhamar si- kerülend, — enyhíteni lehet azt csupán: ha a fékvesztett erkölcstelenséget, a vallás szö- vétneke szoritandja az emberek lelkéből ki és eljő a jó erkölcsök ideje.

Erre működjék közre mindenki: egy- ház, iskola, család s minden jobb érzelmi ember; mert vitázhatlan igazságot mondott Eötvös báró lánglelke, midőn dalolta:

„Minden ország támasza, talpköve

A tiszta erkölcs, —

Mely ha elvész:

Róma ledül s rabigába görbed.”

Szepessy Ferencz.

Előkészülés a férjhezmenéshez.

Örömmel ismertetjük *Molnár* László tanítóképezdei igazgató-tanár „Atyai taná- csok leányom részére“ című jeles művéből e mutatónyit, sőt hálával tartozunk, hogy azt lapunk részére szívesen átengedte. Sokkal ismertebb a tudós szerző neve a neveléstudo- mány terén, mintsem dícséretünkre szorulna.

A jeles művet hosszas tapasztalat, mély és beható tudomány teremtette. Nemzeti hálá- ját érdemelte ki magának a szerző már ed- dig is. de különösen a jelen mű által, melyet minden család asztalán szeretnénk látni:

„Mielőtt a férjhezmenésre való előkészü- lésről szólnék, gondolkodjunk a fölött, miben áll a házasság és mily kötelek járnak vele.

Az ifju házaspár Istennek szent oltára elé lép, kezet nyujtanak egymásnak és meg- fogadják esküvel, hogy ezen ünnepélyes órá- tól fogva a koporsóig együtt szeretettel; egy földél alatt fognak lakni, egy asztalnál taplálkozni. Ennek teljesítése végett és miatt, mindkettőn ugyanazon nevet viselik, egy test és egy lé- lek mindkettő; mert ugyanazon érzelmek, ugyanazon hit, remény és szeretet lelkesíti mindegyiket; vágyaik egyben összpontosul- nak, és pedig abban az egyben, hogy kötel- meiknek pontosan megfelelően, az életet egy- másnak minél kellemesebbé tegyék. Együtt esdik le Isten segedelmét az életterhek el- viselésére; együtt dicsőítik őt a vett jótéte- ményekért. Ha az Isten gyermekekkel áldja meg egymás iránt való forró szeretetüket; vetélkedve, egész odaadással szentelik ma- gukat gyermekeik nevelésének. Készséges örömmel és élvezettel oktatják magzataikat minden igaz, szép és jóra és testesítik meg szóval adott intelmeiket a legszebb példás életök által. Megtanítják kisdedeiket, alig hogy beszélni kezdenek, Isten nevének szent félelemmel telt hódolattal való kiejté- sére; együtt végzik később velök vallásos gyakorlatokat is a napi imákban, az ünne- pek megszentelésében. Együtt élvezik ők az élet örömeit és, ami a legtöbb családban gyakoribb, együtt türik és szenvedik azon csapásokat is, melyek sokszor a legjámbor- rab és istenfélő embereket is érik. A de- rék férj bátorsággal küzd a nehéz idők ter- hes viharai ellen, hogy szeretett nejét és szívének gyermekeit a szükség és hiánytól megvédje; a kedves feleség is óvakodik minden elpuhulás- és lustaságtól, hogy hiva- tását egész odaadással betölthesse. Példája az ily szeretetre méltó családanya Isten pa- rancsai megtartásának és férje, a családfo

A „KORUNK“ TÁRCZAJA.

A szerelem sötét verem.

(Egy darab tragédia a XIX században)

A „Korunk eredeti tárczája.

A mama elutazott fürdőre, a papát hi- vatalos dolgai pár hétre Pestre hívták fel. Ödönke magányosan maradt otthon a nagy emeletes házban; magányosan — és élvezte azt az édes, mámorító boldogságot, a mely- nek „aranyos függetlenség“ a neve.

Azaz hogy még sem volt egészen ma- gányosan, mert ott volt a jó Lóri néni, a kit azonban Ödönke nagy nullának tartott — meg ott volt a kis zsemlyeszínű mopszli — Napoleon; — ez meg viszont Ödönkét tar- totta nagy nullának.

Hanem azért Ödönke egyikkel sem törődött. A néni kora reggel, mihelyt felvette a bodros fekete főkötőt, mihelyt feltette or- rára a rezes okulárét, elkezdett harisnyát kötni, kávéit inni, a cselédekkel zsörtölődni, és ezt a hármast hivatalt gyakorolta egész napon át, egyébre nem volt gondja. A Na- poleon pedig elnyújtózott egy vörös bársony

vánkoson és csak néha-néha trillázott egy kicsit vakkantás alakjában, vagy ropogtatta a vajás kifliket meg a csirkecsontakat, a melyekkel Lóri néni bőségesen ellátta őt.

Igy tehát nem csoda, ha Ödönke örö- mében harmadfelet ugrott mikor a hintó a két pejkótól huzva a mamával, meg a pa- pával kigördült az udvarról — sietett be szobájába, ahol első dolga volt a tudomá- nyok batyuját — amint iskolai könyvtáská- ját nevezte — amugy magyarosan földhöz vágni. A sok mindenféle, a mi abban fog- laltatott, szerte széjjel repült a szobában. Oviduis az ágy alá került, a költészettan a pohárszéken egy tál mákoscsusza fölé tele- pedett le, a számtani példák pedig egyene- sen a kályha felé tartottak, a hova bizony gyakran szánta már őket Ödönke.

Második dolga volt kezét szívére tenni és egy nagyot sóhajtani.

Hisz most tehetne csak először azt bátran, mert nem kellett félnie, hogy a papa háta mögött nádpálczával kezében megszól- lal: „Hé gyerek, mondd csak fel a lecz- kédet!”

Nem csoda tehát, hogy most kipóto- landó a mulasztást, egész sereg sóhajtást bocsátott világgá, a melyek már oly ré- gen akartak kiszabadulni melle börtönéből.

Oh, ott benn, ott a szív táján, nagyon sok sóhaj keletkezett Ödönkénél, a melyek egyre azt susogták: „Irmácska... Irmike...!” és megint „Irmike... Irmácska...!”

De eddig elzárta őket a napfénytől, nehogy valamelyik a papa fülébe tévedjen s ott susogja el azt az édes, bűvös-bájas hangzású nevet, a melynek hallatára Ödön- kének vére egyszerre arczába szökik, s aj- kai egyszerre mosolyra húzódnak... de a papánál alkalmasint más hatást tettek volna.

De most nincsen itt a papa, most bátran lehet tenni akármit. Azért Ödönke egy rejtett dobozt vesz elő szekrényéből az ingek, zsebkendők labirintjából s örömtől sugárzó arcczal, kéjes gyönyörérzettel nyitja azt fel.

Egy darab mennyország van abban! már t. i. földi mennyország. Ott az egyik sarokban rózsaszín selyempapírba van gön- gyölgetve valami. Ödönke kiveszi azt és vigyázva kibontja. Egy hervadt-thea-rózsa tűnik abból elő. Ezt a kis virágot a kegyet- len illetőleg a nagyon is kegyes szellő egy- szer Irmácska kebléről fujta le a járdára. Így jutott hozzá Ödön. — Amott szőke hajfürtök pihennek a doboz fenekén kék szallagesokorral szépen átkötve, ezek Ir- mácska fején voltak még nem régen. A

iránt való engedelmisségnek. Az ily feleség még a vallási érzelmek hiányában szenvedő férjének is apostola lehet, ki jámbor, istenfélő, tiszta élete által felébreszti az Istenben való hitet, Isten iránt való reményt és szeretetet; mert szerénysége, szelidsége, gyengéd szeretete és kötetmei iránt való hűsége csodálatot ébésztenek férjében oly család iránt, mely ily szeretetreméltó és magasztos erényeket áltetett neje szívébe.

Akik a világot jobban ismerik, mint te, kérdezni fogják: „Hol találunk ma ily családot, ily házaspárt? Igaz, ritkul az ily szellemű családi szentélyek száma, nemcsak az anyaghoz mindinkább tapadó nagyobb városok népe, hanem még a falvak jámbor lakói között is; de minél inkább ritkulnak, annál óhajtabb azokat szaporítanunk.

Legtöbb függ, mint azt a föntebbiekből már láthatod, a családot erényeitől; mert nagy baj az, hogy ha az erkölcsi tökély kellő fokán álló, szelíd, önfeláldozó nő érzéketlen férjjel van megbüntetve; de még nagyobb baj az, ha a műveltség útján haladó férjet, hivatását nem ismerő feleséggel bünteti a sors.

Igen, úgy van ez, édes gyermekem; mert sokkal nagyobb a nőiességgel díszített feleség befolyása férjére és családjára, mint a finom férj hatása nejeére.

A női gyengédség és kellem, a női szépség bája és vonzó hatása, gyengédségének varázsereje könnyedén diadalmaskodnak sokszor a büszke uralkodón. Mert a nőies nő tényleg még akkor is parancsol, mikor engedelmeskedni látszik; mert gyengédsége meglágyítja a férj keménységét, mérsékli szenvedélyeit, csillapítja haragját; gyengéd részvét, kimeríthetetlen önfeláldozás, szeretetének folytonos éreztetése által a munkát, a szükségét és a sors csapásait is örömelevezette változtatja. Mert mi lelkesítőbb, mint az éretnyek zománczában ragyogó valódi nőieség? Nincs szenvedés, melyet az ily nő ne enyhítene, melyben reményt ne táplálna. Félkeresi ez a hajléknélkülieket, a betegek ágyát, és a segélytelen agastyánokat, és nemes missiója teljesítésében semmi nem képezt megakadályozni. Az ily nő, ked-

vesem, erősebb, mint büszke férje, mert legyőzi ezt szíve szeretete fegyverével; ily természetel lesz férjének és családjának apostola; mert isteni erő rejlik szívében. segítség a szükségben, balszam a sebekre.

(Folyt. köv.)

Gróf Séchenyi István hitélete.

Tanulmány.

Irta: **Vucskies Gyula.**

(Folytatás.)

Széchenyi életében, ha valami, úgy bizonyosan megtérése az a mozzanat, mely őt követendő példányképpé teszi. Engedd meg azért kegyes olvasó, hogy itt részletesebb legyek.

Széchenyi akkor szállt először magába, midőn komolyan akart házasodni, és sehol sem hittek neki, E forduló pont életének 27-ik esztendejére, 1819-re esik. Ekkor már, mint Széchenyi naplójának első olvasója, az Akadémiának most elhunyt elnöke, gróf Lónyay Menyhért írja „nemcsak arra volt elhatározva, hogy erélylyel fog önképzésére működni, de érezte a nemesebb vágyat a tökélesülés után, és hogy embertársainak, különösen hazájának javát előmozdítsa.“¹⁾ 1819. ápril 20-án a következőket írta naplójába: „En magam a mostani fogalmaim szerint semmi nevelést nem kaptam, kivéven azt a jó példát, melyet imádozt szüleimtől láttam. Ifjuságomat tudatlanságban és télettségben töltöttem. Rossz és teljese megromlott ugyan nem voltam és azzá talán egy ember sem lesz egészen, de számos hibámat, melyek közt éltem, nem vettem észre . . .

— Miként jőzanodtam ki ez állapotból, azt nem tudom, de az való, hogy álmomból ébredtem fel, midőn egy tekintetet vettem saját lelkembe . . . azt gondoltam, hogy itt az ideje ez élettől megválva a más világra átköltözni. Két hosszú hónapig álmodtam és ébredtem azon gondolattal, de nem hajtottam végre, mert nem egyezett meg elveimmel. Végtelen fáradozások és szóra-

¹⁾ „Sz. I. és hátrahagyott iratai.“ Bud. Szemle 8. kötet. 146. l.

kozások és az ember életéről való elmélkedések végre visszaadták nyugalmasomat és belátni tanultam, . . . hogy a lelki nyugalomra nézve nemcsak az szükséges, hogy kövessük lelkünk belső sugallatát, de tartuk meg vallásunk formáit is. En mlndez ellen hibáztam. Nem tudom feledni és nem bírom magamnak megbocsátani. Ennek emlékezete elegendő, hogy egész életemben magamnak boldog órákat meg ne engedjek. Hogy én e festett szándékom ellen nem fogok többé hibázni, arról meg vagyok győződve, mert nincs az a szórakozás, mely azt velem elfeledtesse.“

„Vallásom rendeli, hogy minden esztendőben egyszer győnjünk és az oltári szentséget magánkhoz vegyük. Megjegyzendő itt, hogy Széchenyi naplóját — legalább ekkor még — nem magyarul írta; innen az eltérés a különböző kiadások között; így itt is mig a protestans Lónyay „Szent Vacsorát“, vagy utolsó vacsorát írt, addig Kerékgyártónál „Oltári szentséget“ találunk. Igen természetesen ez utóbbit tartjuk eredetinek. En soha sem fogom azt többé elmulasztani. és ezentul mindent pontosan, azonban minden töprengés és túlzott vizsgálódás nélkül fogom követni, mit vallásom rendel.“¹⁾

Midőn e sorokat írta Sziciliában volt. Másnap mindjárt elment az isteni tiszteltetére és töredelmesen meggyónt.

„A vallásos szertartás alkalmával — írja alább — emelkedve éreztem, hogy magamat egészen megaláztam és megvoltam elégedve, hogy e győzelmet magam fölött kivívtam, mely oly kellemes és tiszta erkölcsi élvezet, a milyent ember csak érezhet. És lehet-e annál nagyobb megalázás, mint midőn egy más kevés becsü embernek minden hibánkat elmondjuk és minden hiúságot legyőzünk, midőn magunkat oly rossznak és oly gyengének valljuk, a milyenek valóban vagyunk, a milyeneknek azonban nem szeretnénk mások által tartatni. En magam fölött ezen győzelmet kivívtam és nem szégyeltem egy kevés becsü olasz pap előtt könnyekre fakadni és életem nevezetesebb eseményeit elmondani. Ő csudálkozott, be-

¹⁾ Gr. Lónyay Menyhért. id. mű. Bud Szemle VIII. k. 147. l.

szobaleány pár tizesért szerezte neki, mikor holdfogytakor megkuritották a hullámozó fűrtöket Irma fején, hogy jobban nőjjenek. — Hát az a kis fekete jószág amott nem nagyobb egy kövér hangyánál — hát az micsoda? Oh egy kapocs! Egy egyszerű kapocs és mégis mily boldogan csókolgatja azt össze a szerelmes Ödönke, hisz ez Irmácska ruhájáról szakadt le a deák-majálison; alig bírta megtalálni a nagy kincset a fűben.

Oh, be sok drága tárgyat rejt magában ez a kis skatulya, a melyben valaha glycerin-szappan tartatott! Mennyiért adná ezt oda Ödön valakinek? . . . Talán a fél, de az egész világért sem.

Ödön a doboz felett hosszasan elábrándozott az ő ideáljáról, szemefényéről, angalkájáról: a kis Irmikéről. Elgondolta, mikor is látta őt utoljára? . . . Igen, tegnap este . . . a kapujok megöt egy lakkezipő hegyes orroszkája kukucskált ki; olyan piczi, parányi volt az, nem is lehetett másé; mint az övé. „Oh, boldog cipők!“ gondolja Ödön magában.

De tegnapelőtt nemcsak a cipőorr, hanem az egész kis tündért látta; — látta azokat az ezüstfehér göndör fűrtöket, azokat a csábító titkos fényű kék szemeket,

azt a márványfehér arczocskát rózsás pírrel belehelve, azokat a mosolygó ajkakat, amelyeknél a ropogós cseresznye se pirosabb.

Látta bizony és pedig kétszer is. Reggel fehér pongyolában az ablakon a virágok közül hajolt ki. Oh be gyönyörű volt, a minő csak Aurora, a hajnal istennője lehet, mikor reggelenként elveszett gyermeke sirját felkeresi és sorra csókolja a siren a virágokat, a virágok pedig suttogó zokogással viszonzák a jó anya csókját. (E hasonlat elárulja, hogy Ödön Övid „Art amandi“-jának szorgalmas tanulmányozója.) Azok a jazminbimbók, amelyek behajolnak az ablakon szinte így tesznek Irmával. Mennyire szeretne most az egyszer ő is jazminbimbó lenni! — Azután megint este látta. A ház előtt sétált s a „Háztartástant“ tanulta. Szörnyű nehéz egy tárgy lehet az, mikor a szegény Irmike legalább huszszor elreccitálta —

— „Azon foltok sorába, melyek tisztítása nem eszközölhető csupán szappanyos vízzel vagy luggal, tartoznak: ténna, rozsdá, gyümölcsnedv- és vörösbortfoltok.“

Azután később megint:

— „Ha a kolbász friss, akkor kemény és ruganyos, ha azonban hervadt kinézésű, lágy, akkor bizonyosak lehetünk arról, hogy a rothadás megkezdődött. A jó kolbásznak

kellemes és némileg csábító szaggal kell birnia.“

Ezt Ödön is így tartotta, de Irmikének úgy látszik nem volt egészen inyére a dolog, mert haragosan csapta be a bolond könyvet. Ugy szeretett volna helyette biflázní Ödön, a mi bizonyára jobban ment volna a „Quae maribusnál“-nál.

Azóta is többször látta Irmát, de csak egy pillanatra. Hiszen azért járt ő a szemközti boltba naponként egy-egy szultánczigarettlit vásárolni, hogy egy tekintet vethessen a szemben álló ablakban himező Irmácskára; azért sétált annyit művészies csokorra kötött nyakkendővel, gondosan rendezett frizurával és baraczkaszínű glaçé keztyűvel kezén a Buda-utcán, azért énekelte késő este halk hangon a zöld redős ablak alatt:

„Éjjel-nappal rád gondolok,

Fájdalmamban majd meghalok.“

Oh hogy szeretne volna látni, mily boldogan mosolyog hófehér párnai között az ő egyetlen, mikor hallja epedő dalnoka szavát! — Amint így hosszasan elábrándozott Ödön a doboz felett, egyszerre szörnyű elhatározás fogamzott meg szerelmes

szélt velem sokat, szavainak értelmét alig foghattam fel. — A páter, ki engem bizonyára exaltálnak tartott, megadta az abszolutiót minden bűneimért; lelkem belső hangja azonban másként szólott hozzám; én az oltári szentséggel éltem — mit tartsak róla? Azt én semmi élő embernek nem mondom; de igyekeztem magamat annyira, mennyire csak birtam, az Istenhez fölemelni, és jövőben még a vallásom szertartásait is pontosan fogom teljesíteni. Erzem azt, hogy a mit Istenről és a magam állapotáról éreztem hasonló volt ahhoz, ha a férfi magát a halálra készíti elő, a mellett azonban nem szenteskedő, vagy épen képmutató.¹⁾

Ime (kedves olvasó!) itt az a fekete pont Széchenyi életében, mely úgy örülségére, mint közvetve öngyilkosságára oly nagy befolyással volt. Ime mindjárt az első gyónás utáé meg van a scrupulus, mely nem hagyta el őt, még Döblingben sem. Mint latni fogjuk többször tett még Széchenyi egyetemes gyónást, mindannyiszor roppant bánattal, töredelemmel, de azon aggodás, hogy fiatalkori bűnei talán most sincsennek megbocsátva, nem hagyta el haláláig sem.

„Ezután. — t. i. a gyónás után — elmentem a tengerbe fürödni“, folytatja Széchenyi. Daczára, hogy kitünő uszó volt, majd belefullt a tengerbe. De halljuk ismét őt magát: „Az összeütközés — u. i. egy óriási hullám a láva parthoz csapta őt — oly erős volt, hogy lehulltak ujjaimról a körmök és mélyen visszacsapott a hullám a tengerbe. Azt hittem, hogy végem van, de azon gondolat, hogy egy félórával előbb a legnagyobb alázatossággal imádtam az Istent, nagy megnyugtatót nyújtott nekem, gondolván: itt ért el tehát sorsom és rövid idő alatt porrá válok, elfeledve mindazoktól kik engem annyira szerettek. Ez érzéstől áthatva, semmi nagyobb megerőtést nem tettem megmentésemre. A habok fel és lehánytak; azonban szerencsére a lélekzetet megtartva, nem ittam vizet, de gondolataimban készen voltam a halálra, és e gondolatok közt a kék ég terült el fölöttem és oly könnyűnek tetszett meghalni... Azonban gondolám magamban: mégis alávalóság

lenne azt előmozdítani, és lelki jelenlétemnek minden erejével igyekeztem a sikert elérni, mi sikerült is. En sokszor voltam életveszélyben, oly boldogan és megelégedetten azonban nem mentem volna át a másik életbe, mint akkor.“¹⁾

Széchenyi elhatározása életét megjavítani komoly volt. Itt vázolt megtérése után 7 hónappal is így ír: „A romlott jelenben, melyet emlékek és visszaemlékezések csak annál gyűlöltebbé tettek, szigorú törvényű tettem minden történet felé fátyolt vonni és úgy szólva újból kezdeni az életet.“ — „Mindenek előtt az iránt jöttem magammal tisztába, hogy a világ szavára becsületes ember sokat ne adjon, bár a tömeg rendszeren igazságosan szokott itélni, — és hogy minden tekintetben lelkiismeretem szerint kell cselekednem, bármi legyen is az eredmény, és hogy hazám, rokonaim és embertársaim iránti kötelességeimnek minden tekintetben eleget kell tennem. Ha nem emlékezhetünk örömmel vissza lefolyt életünkre, ha a jelent s jövőt magunk rontottuk meg, nem is marad egyéb hátra, hogy a beteg lélek meggyógyuljon, mint a legnagyobb lelkiismeretesség a leparányibb cselekedetekben is, mert csak a kedély tisztasága által válhatik a lélek egészségessé; minden egyéb, bármi legyen az, — élvezet vagy szórakozás — nem segít.“²⁾

Ettől kezdve más Széchenyi áll előttünk. E benyomásokhoz hozzájárult még egy lesújtó ugyan, de mély behatású esemény, atyjának halála, mi Széchenyit javulási feltételében végleg megerősítette.

„Ez időben — (t. i. 9—10 hónappal a leirt Pálfordulása után) — nagy veszteség érte Széchenyit — írja Lónyay: — atyja meghalt; ez érlelte meg benne a legnehezebb szándékokat, a mit naplójában meghatóan fejez ki a következőkben:

„Hatalmas bírása a földnek, a megfoghatatlan mindenségnek, a ki előtt bámulattal és imádással leborulok, és csak gyöngeségemnek, aggodva dobogó szívemnek vagyok tudatában, hagyj az erény, a tökéletesedés felé jutnom. Add nekem a benső

¹⁾ Gr. Lónyay Menyhért. Id. mű. 149. l.

²⁾ Gr. Lónyay M. I. m. 151. l.

vigaszt és a lélek csöndes békéjét, mely nélkül az ember a te szemlélésedben nem élhet, erősítsd gondolkodó tehetségemet, hogy tiszta képzelő erő által hozzád fölemelkedjem, jóságodat és nagyságodat megismerjem és léteimnek indokát felfogjam. Tisztítsd kedélyemet előítéletektől és töltsd meg szívemet határtalan odaadással és szeretettel az összes emberiség iránt! Vonj te magad fátyolt lefolyt életemre s hagyj kalandjaimból és vétkeimből tisztulva, új életet kezdenem.“¹⁾

Ime! Széchenyi a „legnagyobb magyar“, férfikora derekán, 29 éves korában így érezett, erre törekedett! S az a magyar ifjuság, mely oly büszke hévvel emlegeti, nevezgeti őt „legnagyobb magyar“-nak, melynek Széchenyi méltó példányképét képezi, az a magyar ifjuság mily szomorú képet nyújt! A 14—15 éves ifju már Montepin, Dumas, Sue, Kock sőt Zola regényeit olvassa, s az egyetemi polgárt már a „Pikáns Lapok“ sem elégitik ki, s ha van még benne egy szikrája az isteni hitnek, az egyetemi előadások azt is kioltják belőle s pharisaeusi göggel nevet, ha mást templomba menni lát, s dőlyfős tudatlanságában büszkén vallja, hogy felülemelkedett a köznép hitén, hogy neki nincs szüksége az Istenre!!!.

Szomorú kép!... Lássunk vigabbat! Széchenyi imádságát meghallgatta az Isten, megadta neki a kegyelmet, hogy az erény és tökéletesedés felé jusson.

Említettük fentebb, hogy már gyermekkorában meg volt azon szokása, hogy „elvesztettnek tartá azt a napot, a melyben nem érezhette jobbnak magát.“ Most újra ehhez folyamodott. De halljunk ismét, egy e tekintetben nem éppen részrehajló embert, a nem valami conservatív hírből álló Zichy Antalt: „Magas eszményiségét jellemzi a mások előtt tán gyermekesnek látszó szokása is, hogy csendesesen magában folyvást foglalkozik az erkölcsi tökéletesülés, az önjavítás munkájával s e célra a Franklin-féle tabellákat használja, melyekbe saját énjét szigorúan ellenőrizve, napról napra bejegyzé magaviselete minőségét. Rosáit a következők voltak; Egy halálfej jegye, kétség-

¹⁾ U. a. 156. l.

szívében. Elővett egy rózsaszín levélpapírost csokolódzó fehér galambokkal, s azurkék ténálával, szép gömbölyű betűkkel erős fogadást irt arra:

„Ha én, aolirott, mához 6, azaz hat évre Szendey Irma kisasszony ó nagyságát nőül nem vehettem, azonnal föbe lövöm magamat. E tette magát esküvel kötelezi

Kelt Kukutyin, etc.

Hársfay Ödön,
ötödik osztályu tanuló.

Azután pecsétet nyomot rá, összehajtotta és borítékba zárta a szörnyü esküt és mint egy amulettet, egy talizánt, nyakába akasztotta, vagy legalább is akarta akasztani.

De a vén kakukóra a falun egyszerre kettőt ütött, amire Ödön iszonyu sietséggel kapta fel könyveit és sietett az előadásra, melyről már ugyis elkésett.

Utközben, az előadás alatt, óra után hazafelé menve mindég Irmáról álmodozott, még akkor is, a mikor a görögöl egy kövér trityót (deák műszó) fogott. Hanem mikor haza ért, egyszerre leponttyant az ábrándok rózsás egéről a sivar, prózaias földre.

Lori néni ugyanis párolgó kávé helyett

összeránczolt homlokkal, jelentőség teljes szem-villámokkal fogadta őt, mire egyszerre megszűnt a néni nullának tartani

Még a Napoleon is előbujt a vánkorsól és elkezdett csaholni csipdesve Ödönke uj pepita nadrágját.

— „Hé Ödön fiam“ — rikácsolá a néni — „te rossz csont, hát mondd csak, miért akarod te föbe löni magadat? Talán azért mert ma a görögöl sekundát kaptál? Azért bizony nem is bannám, ha megtennéd. Megizente ám a profeszor ur, hogy semmit se tudtál a leczkéből, haszontalan lurkó. Majd megírom ezt a papának ne félj; akkor tudom nem lesz paripa, legfeljebb vesszöből a hátadon. Persze mikor a te eszed Halmi Irma nagyságon jár, nem csoda, ha nem megy a görög. De majd kiverem én fejedből az egész Irma-históriát, majd meglátod Most mars a szobába! belesz csukva egész vacsoráig, hogy megtanulhasd leczkéidet. Kávét se kapsz, pedig mazsolás kuglófot is süttöttem hozzá számodra. Majd meglátom, melyik fog jobban tetszeni: az Irma-e vagy az alfa-béta.“

A néni, a kinek kezében ott lógott a corpus delicti, az asztalon feledett rózsaszín levél, bekísérte a szobába a leforrázott sze-

relmes lovagot, a ki úgy meg volt zavarva, hogy a körülötte folyton csaholó Napoleon helyett a néni talála mondani: „Pakst dich!“ a miért azután egy új adag prédikációt kellett végig hallgatnia az idősebbek iránt tartozó tiszteletről szegény Ödön, egészen megsemmisülve rogyott le egy székre szobában s megtört szívvel elmélkedett szomorú sorsáról.

A néni ráfordította a kulesot, tehát volt ideje elmélkedni egész a vacsoráig, a mire külömben korgó gyomra is alkalmassá tette.

Mialatt Szamosi görög grammatikája mellett átszenvedte a nagy torturát a karczerben az ablakon keresztül nézve a gyönyörű napfényes időt, arra a meggyőződésre jutott, hogy édes a függetlenség, édes a szerelem, édes az Irmácska is, hanem azért mégis legédesebb a mazsolás kuglóf.

Ezért a meggyőződésért azután este a néni pompás túros metéltel, Napoleon pedig barátságos nyalogatással lepte meg őt, mely két tény tökéletesen kibékíté őt ádáz sorsával s a szegény Irmike e naptól fogva hiába várta lovagját.

Munkácsi Kálmán.

kivül — Momento mori. Mérsékletesség. Hallgatás. Rend. Határozottság. Gazdaság. Munka. Őszinteség. Igazságosság. Alázatosság. Tisztaság. Nyugodtság. Vallás. Szeretet. Világ. Összesen tizenöt. Minden hó végén összeszámította az eredményt. Ki tesz ilyet mai napság?!

(Folytatás következik.)

Szepesvár.

Irtá: ZEMANCSIK ISTVÁN.

Borsu, várát elhagyni s háboruba vonulni kényszerült. Mint szorgos atya gyermeke megőrzésére számos felfegyverezett szolgát hagyott hátra a várban, s nővérehez így szólott: „Őrizd meg Halálvigaszkámat mint saját szivedet, mert mire visszatérek és a lánykának legkisebb baja történt, ezért majd életeddel lakolsz.“

De Hedwig rosszul őrizte meg úgy a saját szívét, mint nem kevésbé a gondjaira bízott leányt. Hedwig fiatal is volt, meg szép is volt. Tudvalevő dolog pedig, hogy a fiatal leányok, ha hozzá szépek is, különösen szívbéli dolgokban mily gyengék szoktak lenni. Ezen körülményt felhasználta Juffsky gonosz céljainak kivitelére, s arra birta egyik rokonát, egy csinos deli termetű fiatal lengyelt, hogy szerelmi hálóját vesse ki Hedwig felé, mely terve nem is maradt siker nélkül.

A várnak, s kivált a leánygyermeknek megőrzésére Borsu által hátrahagyott fegyveres szolgák mindmegannyi haszontalan s lelkiismeretlen gazember volt, a kik mit sem törődve kötelmeik teljesítésével, minden éjszakát a vár alatt elterülő városkában dorbézölással töltötték. Hedwig kezdetben panaszkodva említé ezt gyakran a várnagy előtt, sőt feltette magában, hogy azt testvéreinek is, mihelyt haza tér, jelenteni fogja. azon czélből, hogy ez a kihágókat ha megérdemelt büntetésben részesítse. De amint a lengyel levante kezdetben csak a várnak közelébe, majd annak belsejébe, s végtére Hedwig szívébe is lassankint belopódzott, úgy Hedwig is a szolgák mulasztásait és kicsapongásait könnyebben kezdé elnézni. De Halálvigaszkát mindazonáltal soh' se tévesztette szemelől, miért is a várnak összes kulcsait szorgos figyelemmel övébe akasztva magával hordozá mindig. Nem bízott senkiben. Még Szaniszló irányában is — ez volt ugyanis neve szép álnok imádójának — bármily szeretettel csüngött is rajta, Halálvigaszkára nézve állandó bizalmatlansággal viseltetett mindenkor. Ezalatt azonban Juffsky tovább szövö gonosz terveit, melyek a Halálvigaszkának Szaniszló általi elraboltatására irányozva valának.

Szaniszlónak sikerült a szerelemmámorba merült Hedwig szívében az őirántai gyanakodásának utolsó bástyáját is lerontani s őt egy éjjeli találkára a várhoz közel fekvő erdőbe kieselni. A Halálvigaszkát az édes álom puha karjai közt ringatózott. A szolgák mind künn voltak, s a várban nem volt a férfiak közt senki más, mint az öreg várőr, aki szinte nem mindig tudott ellentállani a nélkülözhetlen álomnak. A várkaput és az ajtókat Hedwig sajátkezüleg zárta le gondosan s a kulcsomót magával vitte. Így mulatott kedvese karjaiban gondtalanul több órán át, míg a felkelő hajnal első pirja őt hazamenetelre nem inté.

¹⁾ Gn. Tz. I. mint emberbarát és hazafi. Bud. Szemle. 1880. XXIII. k. 319.!

Gyors lába azonban még nem érte el az erdőnek szélét, amint aggodalomba ejtő hangok őt még nagyobb sietésre készítették. Minél inkább közeledett a várhoz, annál tisztábban kivehette a zajt, a mely onnan feléje hangzott. Kutyák ugatása, a szolgák kiáltásai, nevének szólítása, siró és szitkozódó hangok mindinkább jobban lettek kivehetőek s kínos sejtelmek sulya alatt szíve szorulni kezdett. Lépteit megkettőztetvén, csakhamar egy öt keresgélő szolgacsapattal találkozott, a kik őt a legborzasztóbb hírr-lepték meg. Juffsky emberei Hedwig távollétében létrákon megmászák a vár falait, a várőrt a csekély számú várőrséggel együtt megkötözték s a Halálvigaszkát erőszakkal elrabolták. A megrémült s tehetetlen szolgálók rohanva indultak ugyan a várkapu felé, hogy a szolgákat segítségül elhívják, a szolgák is, mintha a bajt sejtették volna rögtön kiköcsönözött fegyverrel siettek segítségre a vár felé, de — a várkaput zárva találták, a kulcsok pedig a távollevő várkisasszonynál voltak, s így Juffsky egészen zavartalanul s sejtetlenül véghez vihette a gonosz gyermekrablást.

Mindennek hallatára Hedwig szíve majd megrepedt. Lankadó erejét összeszedvén a vár felé tántorgott, melynek kapuját remény s kétség közt kinyitatta. Itt győződött meg a szolgák által hozott hírek borzasztó valóságáról. Ajultan rogyott össze, s mire eszméletét visszanyerte, félre beszélt, szőke szép haját tépdelte s forrólázba esett...

A táborban ezalatt Borsu atyai szívéen bajsejtelmen vett erőt. Hiábavaló volt minden visszatartóztatása. Lóra ült s néhány meghittje kíséretében nyílsebességgel vágatott kedves otthona fel. Három napi nyargalás után elérte Szepességnek gyönyörű virányait, hol minden hegyről búsan hangzott vissza a gyermekrablás szomorú híre. Borsu értesülvén ezen rémitő hírről, egész valóját fájdalom, harag és bosszú töltötte el. Megfogadta, hogy előbb nem lépi át várának küszöbét, mintha gyermekét visszakerítette. Az egész vidék népe felajánlotta szolgálatait a rablólovag megfenyítésére, s Borsu nem sokára több ezer főnyi hadat vezetett Juffsky sziklavárafelé.

Ezen vár egy a felhőkkel ölelkező hegykup oldalára volt építve s szédelgő árok vette körül. A várhid fel volt vonva. A hozzá férhetős teljes lehetetlennek látszott. De a vérig sértett apának bosszúja nem ismert semmi akadályt, melyet megbirni nem lett volna képes. A várfokon megjelenő és az ostromlók kívánsága iránt tudakozódó várőrnek Borsu mennydörgő szavával oda kiáltott, hogy hívja elő rabló urát. És Juffsky meg is jelent csakhamar minden kíséret nélkül a várfokon, karjain hozva a Halálvigaszkát, e csodaszép gyermeket s azt a sápadó apá felé tartotta. Remegve nyujtották ki egymás felé karjaikat az apa és gyermeke. Ekkor szót emelt Juffsky oly hangosan, hogy azt a vár tövében ámuló sereg világosan megérthető: „Borsu! köztünk tátong a váromat körülfutó örvény. Ami oda élve alábukik, örök sirjába temettetik!“ „Apasziv apaszívért, gyermek gyermekért!“ S ezt mondva, légbe emelé a gyöngéd lánykát... ez egyet nyöszörög... az apa szorult kebeléből egy szívrazó jajszó bontakozik ki... s a lányka Juffsky hatalmas karjaiból a halálhozó mélységbe alázuhan menthetlenül. Az elborzadás szava tör ki ezer meg ezer ajkon s felszáll az elfutó fellegekhez. Borsu a fájdalom nehéz sulya alatt összerokadt.

Amint magához tért, várába rendelte bizonyos napra az öt körülálló sereget. Borzasztó elhatározás lángolt fel lelkében, de a fellobbanó tüzet annyira tudta elfojtani, hogy senki sem vehette észre, mi történik belsejében Lóra pattant s elvágatott.

A meghatározott napon Borsu várának udvarán tömérdek nép gyűlt össze a Szepességből, nyugtalanul várva a történeendőket. Az udvar közepén egy fekete posztóval bevont deszkaemelvény volt felállítva. Fekete fátyolos markolatu pallos hevert a deszkaalkotványon. Borzasztó aggodás tartotta fogva a várakozók szíveit. Marmár lehanyatlott a nap, s még mi sem történt. Végre a leáldozó nap végső sugarainál kijött Borsu gyászruhába öltözve, mély komolyság s komor ünnepélyesség ült a képén. Kezén vezette Hedwig nőtestvérét, ki halálsápadtan, a vezeklők fehér ruhájába burkolva, szétbontott leomló hajjal oldalán ballagott. Mindketten az emelvényre léptek. Itt Borsu rövid beszédben, melynek szavai a hallgatók szíveire lecsaptak mint a menykő adta elő az összegyűlt népek és a várszolgaszemélyzetnek házának szerencsétlen sorsát, hogy mint szerette egyetlen drága gyermekét, boldogult hitvese szerelmének egyedüli zálogát, s mint tevő felelőssé ezen gyermekért kötelességmulasztó nővérét. Ezután megparancsolá Hedwignek, hogy térdre boruljon, aki vakon engedelmeskedett. Borsu erre felemelte az ott heverő pallost s egy csapásra választá el Hedwignek ifju fejét a földre rogyó testtől...

Borsu a csatazajban kereste s lelte is később halálát. De a szegény Hedwig nem találta nyugalmát a sirban. Holdvilágos éjszakákon különböző időben, még akkor is, midőn Szepesvár falai már romba dőltek, látta a nép leomló hajzattal, vezeklőruhában egy kapuoszlophoz támaszkodva. Némán csörgeti a kulcsomót, mely övéből lelég s a csörgetés messzire hangzik a csendes éjszakán. Tekintete a távolba van irányozva, s a mellette elhaladó vándort magához inti. Valjón a hűtlen kedvest hívogatja-e, hogy még egyszer átölelje, avagy a gondjaira bízott gyermeknek elrablóját keresi-e, hogy rajta bosszút vegyen? Ki tudná ezt eltalálni?

Mint más régi elpusztult várakra, úgy Szepesvárra nézve is a nép azon fejéből ki nem verhető balhiedelemben van, hogy a romok alatt az egykor hatalmas és dúsgazdag várurak kincsei eltemetve, vagyis, a mint ezt a nép hiszi, elrejtve vannak. S ez birt reá Szepesvár környékén többeket, hogy a romok közt kincset keressenek. Magam is ismerek néhányat, kik kincsesásra indultak a váromba, de azt is tudom, hogy üres zsebekkel tértek haza. Ezek, magától értetődik, csak ama fajta emberek voltak, kik a tisztességes munkát megúnván, egy kapavágás által kincsekre szert tenni szerettek volna. Ilyen van a világon elég, különösen mai nap, mikor a csirkefogók nem a föld gyomrában, a romok alatt, de biztosabb eredményre számítva egyenesen az emberek zsebeiben a postakisznyikben, a betörő bandák pedig a Wertheimerek belsejében kutatják, keresik a mások verejtékével megszerzett kincseket.

A legközelebb elmúlt évek egyikének folyamán már a környékbeli cigányok is kincsesásra szánták el magukat. Fel is tarták a váromnak közvetlen külső és belső szabadon álló területét, mint a vakondok, vagy még jobban, mint a legelésző sertéscsorda. Úgy látszik, hogy arany- meg ezüst-kincseket találni reméltek, de, hogy meg-

elégedtek azzal, amit találtak a nagymeny-nyiségű porladozó ember- s állatesontokkal, bizonyítja azon körülmény, hogy azon idő- tájban nap-nap mellett lehetett találkozni egész cigánycsaládokkal, amint fejeiken rongyokba kötve vitték a talált kincseket a csontokat. Rosszallom és utálok e csunya népségnek a porladozó embercsontok iránti impietasát, de ha kincsesók szempontjából veszem a dolgot, úgy mindenesetre ezen barna kincsesókát okosabbaknak találok a fehérekénél, mert ők a talált csontmaradvá- nyokat értékesítvén a bevett, ha nem is arany de legalább rézkincset a pálinkát mérő zsidóhoz vitték. Szegény, sajnálatra méltó csontok! bizonyára soh'se gondolták azok- nak birtokosai, hogy csontjaik árával egy éhező és szomjuhozó hazátlan emberfaj szom- ját, éhségét csillapítani fogják!

A vár alatt elterülő városkának népe, ha valamely nevezetesebb eseményt külsőleg is megünnepelni kíván, ezen célra rendszeren minden évben szt. István király és keresz- telő szt. János előestéjén kivilágittatik a várrom. A mint az alkony ködszárnyain le- száll, a fiatal népet ott találja már a várfo- kon fátylakkal s más efelével felszerelve. Ekkor azután a fátylak meggyújtatnak s a várromnak a város felé néző minden ablak- nyílásai s lövőréseiből kandikál ki egy-egy kis-érteties mécs, melyeket a városban lent tömegesen álló vagy fel és alá járó nép vi- gan csacsogva késő estig gyönyörrel meg- bámul. Ugyanez történni szokott más örven- detes rendkívüli alkalmakkor is, mint pl. királykoronázás, az uralkodó házban történt valamely örvendetes esemény megünneplé- sére, ő felségeik születés- és névnapjai al- kalmából midőn ilyen alkalmakat a város- nak intelligensebb fiatalága is felhasznál arra, hogy mesterségesebb s válogatottabb kivilágítást adjon az imposans várrom ké- pének.

A legújabb időben nagy mozgalom in- dult meg a szépeességi archaeologusok között az iránt, hogy a vár hatalmas s még eléggé jól fentartott hengeralaku őrtornya helyreál- lítottassék s megközelíthető kilátási helynek alkalmaztassék. Hogy minő siker fogja ezen dicséretre méltó törekvést koronázni, ezt a jövő fogja megmutatni*)

Frissítő.

A telefonon. — Egy ur, kinek naponta huszonnégy órai szabad ideje van, a követ- mulatságos qui pro quot leste el a telefonon.

— Hollá! Kérem Bernier orvos urat!
— Hollá! Itt vagyok! Mi tetszik?
— Nőm rosszul van. Gyomorgöresökről panaszkodik.

— Bizonyára megrontotta gyomrát.
— Azt én is sejtem. De mit tegyek?

E perczen a központi hivatalban té- vedésből elcserelelik az összekötő vonalat. Az aggódó férjet „összekapcsolják” egy mecha- nikussal, kinél egy gőzmalomtulajdonos ka- zánja miatt kérdezősködött. S emiatt aztán következő feleletet kapja:

— Nem lesz nehéz a bajon segíteni. Bizonyára megrozsdásodott a belseje. Két pint olajat kell beleönteni, jól végigsurolni

*) A történelmi adatok több ide vágó kuforrás- ból, névszerint: Wagner, Analecta Scepussii, Századok, Vasárnapi újság, Hunfalvy »Magyar- és Erdélyország eredeti képekben«. Hradsky »Szepesvár és környéke» és »Mussestunden.« Wien. 1862. című folyóiratból lettek merítve.

s vagy félórát kalapáccsal keményen meg- döngetni.

Az orvos még most sem tudja, miért mondott neki föl kliense.

A tárgyaláson. Biró: „Asszonyom! a szabó azt állítja, hogy mikor férjétől az adósságot kérte, az felugrott a kanapéról, melyen berugva fektült. és arczul ütötte őt. — Mit tud erről?” — Asszony: „Semmit kérem; mert nem voltam odabenn, de nem hiszem, hogy úgy lett volna.” — Biró: „És miért nem?” — Asszony: „Mert már jól ismerem a férjemet, aki először is soha sincs berugva, azután ha be is van rugva, sohasem szokott felkelni.”

Orvosi tudomány. Egy orvos így beszélt az általa ápolat beteg környezetéhez:

— Látják önök uraim, a lábszár bőré- nek a kékes színét.

Ez veszedelmes jelenség, mely halált- hozó lehet.

— Nem régen van ez így, — vág közbe a beteg. Csak mióta kék strimflit hordok!

Balentic és a mentezsinór. A Haris- bazárbeli véres drámának egyik furcsa epi- zódját emlegetik. Mikor ugyanis a börtönőr Balenticot a czellájába kísérte azt kérdezte tőle: — No volt-e katona? — Igenis volt- tam, felelt Balentic, — még pedig hu- szár. — Akkor hát itt van a mente, mondá a börtönőr s átnyújtotta neki a durva da- róczból készült rabkabátot. Balentic mo- solyogva vette át a kabátot s azt jegyzé meg: — Erről hiányzik ám a zsinór! — Azt majd a nyakára kapja, volt a börtönőr cinikus válasza.

Önismeret. Hogyan? Ön azt meri állítani, hogy van olyan kutya, melynek több esze van, mint gazdájának?

— Merem állítani, mert nekem is van egy!

Becsület = ostobaság.
Öngyilkosság = hősiesség.
Sikkasztás = könnyelműség.
Hazaszeretet = ködkép.
Elvhűség = hátramaradottság.
Csalás = élelmesség.

(Rajtakapták.) A. (B-hez, aki vege- táriánus letére éppen egy kalbászt fogyaszt): „Igy vagyunk? Hát titokban húst is eszünk?” — B. „Oh, ön csalatkozik — én a kalbász- ból csak a fokhagymát szedem ki!”

Találó elnevezés. X. orvos nevezetes volt arról, hogy szereti a merész kurákat. Az az elve: „vagy — vagy.”

Mínap következő feliratu czédulát ra- gasztottak aajtájára:

„Itt lakik dr. Gyorsvonat. Egyetlen stá- czió: a temető.”

(Más népek, más erkölcsök.) Déli In- dianában egy embert temettek el. Egy ka- landor ment arra s kérdezi az egyik gyá- szolót: „Államférfi volt a halott?” — „Nem.” — „Szónok?” — „Nem.” — „Talán költő?” — „Az sem; egyszerűen csak becsületes ember volt.” — „Ejh, hát mért nem vitte özvegye a holttestet Chikagóba, hol ritka- ságképen mutogathatta volna!”

Alkalmos óvszer az adóvégrehajtó ellen. Egy tönkrement báró az ablakon keresztül

észreveszi, hogy a végrehajtó közelit. Gyor- san föltalálja magát és rákiált inasára:

— János, bocsásd be ezt azt urat. Ő lesz bizonyára az orvos, kit tegnap későn este rendeltem ide. Tudod már... a fekete himlő miatt, mely a feleségemen kiütött.

A végrehajtó örült gyorsasággal állott odább.

Haszontalan kiadások. Egy szem- tüveget viselő uri ember, ki egyik szemére vak volt, kocsisát korholá: Te semmirevaló gazember, minden pénzedet elkölkölköd haszontalanságokra. — Hát 'sze teins uram is azt cselekszi! — felesel vissza a kocsis. — Mit te, te akasztófa, hogy mered azt mon- dani? mire költök én, haszontalanságra? — Hát kérem átozással, egyik szemére vaknak tetszik lenni, minek arra az ókularé?

A mit nem lehet összedni. „Összedni csak egynemű mennyiségeket lehet. Mert pl. összedható volna-e két tanító és három fo- rint?” — „Nem.” — S miért nem? — „Mert lehetetlen, hogy két tanítónak három forintja legyen.”

Löwy papa: Khérem, az én kis Számi fiam lesz edj második Beethoven. Már ját- szik a klavir és söket is egészen.

Gr. K. P. nak.
Brávó! Ez csattant! Jól végig vágta a saktort!

A főrendi kocsin jól megüléd a bakot! Igy már jó! Rendőrt hagyj békén s üssed a svindlit!

Azt gázold el, a jog s becsületre taposl!

„Füredik.” „Lehet a nagyságos ász szonynyal beszélni?” — „Nem lehet kérem, mert — füredik. „Jól van majd várok.” (Egy jó óra múlva). De hát meddig füredik a nagy- ságos asszony?” — „Oh kérem, ha a nyár szép marad, szeptemberig vissza sem jön.”

Zavarban van egy hivatalnok ismerő- stünk. Az orvos eltiltotta a dohányzástól; s így most zavarban van, mert mit csináljon ő most már a hivatalban!?

Udvarias. „Sokat tánczolt Nagysád tegnap a bálon?” „Eleinte nem volt rá ked- vem, de később sokat tánczoltam.” — „Persze — nővázastás volt.”

Jól nézünk ki! De csak tessék tovább aludni!! A legutóbbi népszámlálás alapján, az „Aliance Izraelite” összeállította a zsidók statisztikáját, s e szerint az egész világon 1883. év végével volt: hét millió zsidó, te- hát éppen annyi, a mennyi Dávid király idejében. E hét millióból 5 millió esik Eu- rópára, 200 ezer Ázsiára, 80 ezer Afrikára, 1 és fél millió Amerikára. Európa államai- ból legtöbb zsidó van Oroszországban: 2,621,000, ezután az Osztrák Magyar birodalomban 1,375,000, Németország lakói közt 512,000 a zsidó, Hollandiában 70 ezer, Angliában 50 ezer, Franciaországban 49 ezer, Olaszországban 35 ezer, Spanyolor- szág és Portugáliában 2000—4000 Svédor- szágban 1800. Norvégiában 250, Afrikában, Algirban találunk legtöbb zsidót, továbbá Abissinában és Zahara pusztáin, hol a ke- reskedést tartják fenn a zsidók a kereszté- nyek és mohamedánok közt, Jeruzsálemben, hol 7 ezer mohamedán és 5 ezer keresztény van, 18,500 zsidót találunk.

Nyilatkozat.

Félre értékek elkerülése végett ki-nyilatkoztatjuk és helyre igazításul ujo-lag hozzuk, hogy szerény lapunkon kívül katolikus hetilapot tisztán katolikus szerkesztéssel Budapesten a „Religio“, katolikus Hetilap és „Papok Lapján“ kívül mást nem ismerünk és nem ismerhetünk el.

Szerkesztői üzenetek.

Nagys. Palotay Ferencz. Veszprém. A felszólítás azoknak szólt, a kik még nem is fizettek, vagy fizetshátralékban vannak. Bizony szomorú dolog, hogy a helyi napilapok hallgatnak lapunkról. Lennék csak zsidó lap! Különbben is többször hangoztattam, hogy nem vagyok a nagy klik tagja, így nem számíthatok reájuk.

B. munkatársainkat teljes tiszteettel

kérjük, ha szivesek lennének ujlag felveenni rég nyugvó tollukat.

M. t. vidéki olvasóinknak talán szolgálatot teljesítünk, ha belváros közepén egy két ablakos utcza külön bejárásu tágas és csendes szobát egy kath. családnál ajánlunk az o. kiállítás tartamára.

A szoba kényelmes szolgálattal együtt egy óra 30 frt, naponként számítva 1 frt 50 kr. Bővebb felvilágosítással kiadó hivatalunk szivesen szolgál.

A torontálmegyei gazdasági kiállításon 1884-ben EZÜST DISZ-OKLEVELET nyert.
A bécsi 1883. évi nemsetk. gyógysz. kiállításon EZÜST ÉRMET nyert.
A triesti 1882. évi kiállításon BRONZ-ERMET nyert.
A gráci 1880-ik évi országos kiállításon ELISMERÉSI OKLEVELET nyert.

A MOHAI ÁGNES FORRÁS

hazánk egyik legszénsavdúsabb

SAVANYUVIZE

kitűnő szolgálatot tesz főleg az emésztési zavaroknál s a gyomornak az idegrendszer bántalmain alapuló bajaiában. Általában a víz mindazon kóroknál kiváló figyelmet érdemel, melyekben a szervi élet támogatása és az idegrendszer működésének fölfokozása kívánatos.

Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend.

Kizárólagos
főraktár

Édeskuty L.

m. kir. udv. szállítónál,
Budapesten.

Ugyszintén kapható minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

Az 1884-ik évi elszállítás

1,500.000

palaczk.

MISERUHÁK és egyházi szerek gyára

római katolikus ritusban.

Miseruhák, dalmatikák, pluviálék, albák, rochettek zászlók, lobogók, monstranzok, kelyhek, ciboriumok, füstölők, lámpák, gyertyatartók, china-próba-ezüstből,

pontificale-eszközök a leggazdagabb rendelésig.

ZAMBACH ÉS GAVORA

Budapesten váci-utca 17. szám.

Ő Eminenciája a bibornok Magyarország Hercege Primásának szállítója.

Megrendelések a legrövidebb idő alatt pontosan eszközöltetnek.

Nem tetész tárgyak kicseréltetnek.

Nyomatott Buschmann F-nél Budapest, koronaherceg-utca 8. sz. (Harisch-Bazár).

A németországi gyógyszerügyi ügyintézők által megvizsgált és kitűnő alkalmazhatósága végett a magas cs. kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett

mindenféle köszvény, csúsz, rheuma, szagatás, mell-, gerinc-
fájdalmak, keresztcsontfájás (Hexenschuss) lábköszvény stb. ellen.

Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettőserejű 2 frt 10 kr.

Dr. Hufeland híres orvos gyógyítási műveiben így szól: „Két baj létezik, melyek ellen a gyógyításon hasztalanul kutatott eddig: gyögyerőref bíró szer után; e bajok a fejsz és köszvény.“ Ezeknek óvszere a köszvényáson által fellelve van.

Köszvényáson

Dr. BURON párisi általános seb-tapasza

mindenféle sebek, genyedések és dagasztások ellen. — Egy köcsög ára használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán küldve 10 krral több. — Valódián Pesten egyedül csak **Török József** ur gyógyszerárban, király-utca 7. sz. — **Debreczenben**: Rothschneck ur gyógyszerárban. — **Szombathelyen**: Píllich Ferencz ur gyógyszerárban. — **Mohác son**: Jezovics Károly. — **Kolozsvárt**: Wolf és Hinz gyógyszerészeknél. — **Eger**: Köllner gyógyszer. — **Szegeden**: Weigler György és Kovács gyógyszerész. — **Temesváron**: Johnner és Tar czay gyógyszerész. — **Nagyváradon**: Molnár gyógyszerész. — **Nyitra**: Tombor Kornél. — **Pécsen**: Facher. — **Nagy-Szeben**: Schneider. — **Székesfehérvár**: Diaballa Gy. — **Gyöngyösön**: Vozary gyógyszerész. — **Szigetváron**: Ehrenfeld W. — **Miskolcz**: Ujhazy gyógyszer. — **Pozsony**: Schopper gyógyszer. — **Kassa**: Eschwig gyógyszer. — **Brassó**: Kugler. — **Arad**: Tones és lársa. — **Cravioza**: Knoiblauch gyógyszer. — **Belgrád**: Dilber gyógyszer. — **Ujvidék**: Grossinger gyógyszer. — **Agram**: Mitlbach gyógyszerész.